

Tekst til oppgave 2

Dybdelæringsoppgaven: relevans og utforming

Av Trine Mathiesen Gilje

Sten Ludvigsen (2016) fremhever dybdelæring som det viktigste målet med undervisningen i dagens skole: «Dybdelæring handler om elevenes gradvise utvikling av forståelse av begreper, metoder og sammenhenger innenfor et fagområde. Det handler også om å forstå temaer og problemstillinger som går på tvers av kunnskapsområder. Dybdelæring innebærer at elevene bruker sine evner til å analysere, løse problemer og reflektere over egen læring til å konstruere en varig forståelse. Å lære noe grundig og med god forståelse forutsetter aktiv deltagelse i egne læringsprosesser, bruk av strategier og evne til å vurdere egen mestring og fremgang».

Utvikling av dype ettfaglige og tverrfaglige kompetanser, studiekompetanse og studentkompetanse dekkes i stor grad av dybdelæringsoppgaver. I denne kompetanseutviklingspakken legger vi derfor vekt på slike oppgaver i utviklingen av studieforberehet. Fordi dybdelæringsoppgaver krever at elevene sammenholder, diskuterer og reflekterer over motstridende syn og deretter tar et standpunkt, leder denne arbeidsmåten til kritisk tenkning. Spesielt vil det å argumentere i skrift for et standpunkt være nyttig fordi slikt arbeid krever at eleven vurderer

relevansen av stoffet samt organiserer tankene og argumentene som skal presenteres og eventuelt forsvares (Bean, 2011; Savery & Duffy, 1995). Dybdelæring er et langdistanseløp. Derfor vil for eksempel oppgaver som innebærer det å lese store mengder tekst og det å jobbe lenge med mange tekster, gjerne med motstridende synspunkter, øve opp elevens utholdenhet. Hvis vi ser på Modell for studieforberehet, ser vi at slike oppgaver berører elevens utvikling av faglige kunnskaper, faglige og fagovergripende arbeidsmåter og personlige ferdigheter. For å fremme kritisk tenkning og for å støtte utvikling av utholdenhet, anbefales det at dybdelæringsoppgaver brukes på alle trinn og i alle fag. Når elevene arbeider med slike oppgaver, anbefales det at læreren tar rollen som veileder og faglig sparringspartner, men overlater til eleven å finne veien til målet. Når for eksempel læreren utfordrer elevens standpunkt gjennom muntlig i veiledning, kan det fremme kritisk tenkning og dyp faglig læring (Bean, 2011; Savery & Duffy, 1995). En slik dialog gjenspeiler vanlige arbeidsformer i høyere utdanning og gir også eleven trening i sosiale samarbeid. I tillegg kan dybdelæringsoppgaven utformes som et gruppeprosjekt, som krever samarbeid mellom elever, og dette støtter utvikling av sosiale ferdigheter hos den enkelte elev.

2.1 Relevans

Dybdelæringsoppgaver er ikke bare nyttige for å studieforberele elevene, men de treffer også elevene i videregående skole der de er i sin utvikling. Generelt er ungdom i aldersspennet 16 til 19 år i ferd med å utvikle evner og ikke minst vilje til selvstendig arbeid, til å ta ansvar og foreta veloverveide valg, og til å engasjere seg i komplekse og abstrakte problemstillinger (Farrington et al., 2014). For å skape, beholde eller øke engasjement og motivasjon er det derfor viktig å slippe den unge voksne videregående eleven løs på komplekse og langvarige oppgaver.

Dybdelæring er erfaringsbasert læring gjennom undersøkelse, utforskning og løsning av oppgaver som ikke har et enkelt ja eller nei som gyldig svar. Dybdelæring skjer ved at elevens forestillinger eller kunnskap om et tema aktivt prøves mot alternative forestillinger eller kunnskaper, f.eks. i gruppediskusjoner. Derfor bør dybdelæringsoppgaver ofte løses i par eller i

grupper. I forkant av arbeid med en slik oppgave kan det være nyttig at læreren eksplisitt forklarer at elevene ikke nødvendigvis trenger å bli enige, at slike prosesser ofte kan resultere i en modifisering av tidligere holdninger eller forestillinger og at dette ikke bør ses på som feil eller som et nederlag. Slik kan læreren trygge eleven på at det ses på som positivt at etablerte holdninger og kunnskaper av og til kasseres til fordel for nye, og eleven får også trent seg i faglig samarbeid. Tilsvarende kan det gi dybdelæring når den individuelle elev leser flere tekster med til dels motstridende vinkling eller informasjon. Spesielt dersom elevene skal skrive en tekst på grunnlag av informasjon fra forskjellige kilder, som gjerne også forfekter forskjellige syn, vil skrivingen medføre en kognitiv kamp og en intellektuell utvikling, og denne erfaringen vil kunne gi eleven en forståelse av hva læring og læringsarbeid er (Bean, 2011).

2.2. Utforming

For at dyp læring skal skje, må eleven utvikle eierskap til oppgaven (Savery & Duffy, 1995). Dette betyr for det første at eleven bør få ta del i utformingen av oppgaven eller problemstillingen gjennom dialog/meningsutveksling med lærer som veileder, og for det andre at oppgaven bør oppleves som relevant. Elev og lærer har forskjellige oppfatninger av virkeligheten og hva som er eller vil være relevant i det virkelige liv. Det kan være nyttig å utveksle forskjellige syn på oppgavens relevans, for eksempel ved at klassen med lærer diskuterer oppgavens tilknytning til fremtidig utdanning eller til livet for øvrig. Slik kan elevene få belyst nytteverdien av oppgaven, uavhengig av hvor abstrakt eller irrelevant den måtte synes for dem i utgangspunktet. Dessuten ser det ut til at elever aksepterer en oppgave raskere og lettere dersom de forstår relevansen av den, altså hvordan oppgaven er nyttig for deres faglige utvikling og hvordan den bidrar i utviklingen av studiekompetanser og studentkompetanser (Savery & Duffy, 1995). Det springende punkt når det gjelder dybdelæring, er at det å gjøre noe kun fordi man er satt til å gjøre det, sjelden vil føre til engasjement og dybdelæring.